

Pravda a správné jednání jsou základnou pro skutečné vzdělávání

→ *Promluva Satja Sáí Báby z 22. listopadu 2005* ←

Milí studenti!

Nechci příliš hovořit o dnešním vzdělávání. Existuje jeden smysl a cíl vzdělávání a tím je pravda. Cokoli se vyučuje jiného, než pravda, nelze chápat jako skutečné vzdělávání. Je to jen světské vzdělávání. Na světě je dnes mnoho „vzdělaných“ lidí. Čím se však zabývají? Neshledávám, že by se zabývali službou společnosti. Vzdělávací instituce ve světě přesto vypouštějí víc a víc takových „vzdělaných“ lidí. Vzdělání, kterého tito lidé nabývají je jen světské a ne duchovní. Duchovní vzdělání je ve skutečnosti jediné pravé vzdělání, které upevňuje bytí v Bohu.

Světské vzdělávání umožňuje člověku získat zaměstnání a tak i živobytí. Je pro fyzickou oporu dotyčného a jeho rodiny. Jak praví rčení: „Výsledkem vzdělávání je charakter.“ Bez charakteru jsou veškeré ostatní hmotné statky bez užitku. Budování charakteru bylo dnes bohužel odsunuto do pozadí. Je na posledním místě. Jaký má smysl vzdělávání, které nerozvíjí v člověku charakter? Moderní vzdělávání může pomoci získat kontrolu nad lidmi a hmotou, ale zcela selhává v růstu vlastního já člověka. Zde musí být jednota mezi niternými postoji člověka a vnějšími činy. Nejdůležitější je harmonie mezi myšlenkou, slovem a činem. Vzdělávání by mělo jedinci umožnit pěstovat dobré vlastnosti, charakter a oddanost. Tam, kde je jednota mezi myšlenkou, slovem a činem, může člověk nabýt čistoty a uskutečnit božství.

Moderní vzdělávání je plně sebestředné. Ať se podíváte kamkoli, bují tam sobectví. Skutečné vzdělávání oproti tomu učí nesobectví. Lidé, kteří se jím zabývají, se vzdávají svých sobeckých zájmů a pracují především v zájmu společnosti. Říká se: *parópakárah punjája pápája parapídanam* (člověk získává zásluhy službou druhým a činí hřích, když jim ubližuje). Ať se podíváte kamkoli, lidé dnes analyzují, zda určitá činnost, kterou chtějí udělat jim bude prospěšná, či nikoli. Všude nacházíte jen sobecký zájem po vyniknutí.

Lidé mají sklon zapomínat, že skutečné já je jejich vlastní Já (*átman*), který je stejný v každém jedinci. A že vlastní Já je *čaitanja šakti* (energie univerzálního vědomí). Tato *čaitanja šakti* je v každé lidské bytosti, dokonce v každé živé bytosti. Proto se říká: *Íšvarah sarva bhútánám* (Bůh je vnitřním principem všech bytostí). Člověk se tedy musí vzdát svého sebezájmu a usilovat o poznání *átmatattvy* (principu *átmana*), který je v každé živé bytosti.

Moderní vzdělávání je prosyceno naprostým sobectvím. Člověk může získat skutečné vzdělání a čistotu srdce, jen když překročí svůj sebezájem. Musí nad něj vyrůst a obětavě pomáhat druhým. Jen tak se může jedinec stát skutečnou lidskou bytostí a lidskou bytostí se nazývat nejen podle vzdělání. Ptáci, zvířata ani zvěř nemohou projevat sobectví a nemohou si uvědomit svatou *átmatattvu*. Té může dosáhnout jen lidská bytost *sádhanou* (duchovním cvičením). Lidská bytost může nabýt hodnotu jen rozvojem dobrého charakteru.

Vzdělání není k nabytí tučné peněženky. Co vlastně mohou peníze přinést? Jakým způsobem nám mohou pomoci? Možná získat jméno a slávu, postavit honosný dům s moderním pohodlím. Jaký má takové pohodlí užitek bez charakteru? Svět dnes naneštěstí ctí jen takové osoby. Podle mého názoru se nehodí, aby se člověk bez charakteru nazýval lidskou bytostí. Je to jen zvíře. Dokonce i zvíře je lepší než taková bytost, neboť zvíře má svá „období a důvody“. Lidská bytost však nezná žádná „období“, ani „důvody“. Kam se podíváte, nacházíte dnes jen sobectví. Jen takové lidi vydává společnost v současné době za gentlemany.

Když se znovu vrátím k tomuto tématu, je charakter tím nejdůležitějším rysem lidské bytosti. Pravda a správné jednání jsou základnou charakteru. Jak se říká: *Satjánnásti paró dharmah* (není větší *dharmy*, než přilnutí k pravdě). Budova správného jednání spočívá na základně pravdy. Jestliže právě základna pravdy selže, není ani správné jednání. Proto jsou pravda a správné jednání dvěma nejdůležitějšími údy lidské bytosti. Když kráčí pravda se správným jednáním pospolu, projeví se láska.

*Bez pravdy, správného jednání, lásky a míru
je hodnota celého vašeho vzdělání nulová,
bez pravdy, správného jednání, lásky a míru
je svatost vašich dobročinných skutků nulová,
bez pravdy, správného jednání, lásky a míru
je prospěšnost mocenských pozic nulová,
bez pravdy, správného jednání, lásky a míru
je výsledek všech vašich dobrých skutků nulový.*

Tyto čtyři vlastnosti jsou čtyřmi základními zdmi,
které nesou budovu sanátana dharmy.
Co víc mohou objasnit, ó lidé ušlechtilých vlastností?

(báseň v telugu)

Žádný mír nemůže existovat bez pravdy, správného jednání a lásky. Často potkáte lidi, kteří si stěžují: „Já mám všechno v životě, ale ne mír myslí.“ Člověk bez míru myslí se setkává s potížemi na všech stranách. Kdyby jen měl mír myslí, může být na světě šťastný. Nebude mít vůbec žádné potíže! Takový člověk je velkou duší.

Rozeberme si teď správný význam slova *mánava* (lidská bytost). Znamená: ten, který nemá ke světu žádné pouto. Jen takovou osobu lze nazývat skutečnou lidskou bytostí. Vzít si někoho, zplodit děti a pečovat o rodinu – to vše se považuje za pouta. Díky poutům ztrácí člověk mír. V dnešní době, kdy má člověk všechno, nastala paradoxní situace – má dobré jídlo, pohodlí, ale nemá mír myslí. Proč? Protože si vytvořil připoutanost k zábavě.

Mír je něco, co nelze zakoupit na trhu. Závisí na přístupu člověka k životu a na způsobu života. Proto by měl rozvíjet *ékátma bhávu* (postoj jednoty). Je-li *ékátma bháva* rozvinuta, může se člověk svobodně pohybovat po světě bez připoutanosti k nějakému určitému jedinci a předmětu. Když někdo ztratí svoji svobodu, začne být připoutaný projeveným světem. Vytváří si přání, smyslnost a podobně. Tam, kde je smyslnost, nemůže existovat láska.

Květ růže, který je symbolem lásky, učí mnoho dobrých věcí. Je to krása, která tiše promlouvá jazykem vůně. Květ obklopují trny. V tomto případě znamená květ lásku a trny chtíč. Člověk musí utrhnout květ lásky, aniž by ho popíchal trny smyslnosti. Lze ho nazvat lidskou bytostí jen tehdy, když rozvíjí čistou lásku, neposkvřněnou touhou a smyslností.

Ádi Šankara, největší interpret *advaity* (nedvojnosti) se jednou vydal na pouť severní Indií, aby zvítězil v disputacích nad jinými učenci. Během cesty se setkal s velkým učencem jménem Mandana Mišra. Ten měl ženu jménem Ubhaja Bháratí, která byla stejně dobře vzdělaná v posvátných textech. Krom toho byla osvícenou duší. Zvolili ji, aby byla rozhodčím a znalcem, který v polemice Šankaráčárji a Mandana Mišry rozhodne o vítězi. Byla to věčná dáma a zcela se hodila, aby byla rozhodčím dispute. Soudcové dnešní doby se Ubhaja Bháratí nemohou v pravdivosti a objektivitě rovnat. Vždy věřila ve rčení „Pravda je Bůh“ a tak se naprosto na daný úkol hodila.

Disputace mezi Šankaráčárjou a Mandana Mišrou za přítomnosti Ubhaja Bháratí začala. Ubhaja sledovala polemiku s velkou pozorností. Nakonec Šankaráčárja Mandana Mišru porazil a Ubhaja Bháratí ho prohlásila vítězem. Podle podmínek setkání se měl Mandana Mišra stát *sannjásinem* (poustevníkem) a také to udělal. Jako žena, znalá svých povinností ho následovala a stala se *sannjásinem* také. Zde může povstát otázka, co je to *sannjásin* v pravém smyslu slova. Je to vzdání se všech přání. Pokud někdo podléhá přáním, je jen panem domácím (*samsári*). Rozvíjí světské vztahy. Nejdříve si přeje mít syna. Pak následuje celá družina – snacha, vnuci, vnučky atd.

Ubhaja Bháratí si nepřála zamotat se do pavučiny světských vztahů. Proto se stala *sannjásinem*. Jednoho dne šla se svými žáky k řece Ganze, vykonat posvátnou koupel. Cestou si všimla *sannjásina*, odpočívajícího u cesty. Měl pod hlavou sušenou dýni, kterou používal na pitnou vodu a pečlivě ji opatroval. Ubhaja Bháratí viděla *sannjásinovu* připoutanost k dýni a poznamenala k žákům: „Hleďte! Tento člověk se nazývá *sannjásinem*, ale je připoután k dýni, kterou schovává v bezpečí pod hlavou jako polštářek.“

Sannjásin poznámku zaslechl, ale nic neřekl. Když se Ubhaja Bháratí vracela s žáky od řeky, hodil jim dýni do cesty, aby ukázal, že k té věci připoután není. Když to Ubhaja Bháratí viděla, poznamenala: „Myslela jsem si, že má jen jednu chybu – připoutanost (*abhimána*). Nyní si uvědomuji, že má ještě jinou – ego (*ahamkára*). Jak se může někdo s *abhimánou* a *ahamkárrou* stát *džňáninem* a *sannjásinem*?“ Její poznámka otevřela *sannjásinovi* oči. Padl okamžitě Ubhaja Bháratí k nohám a prosil, aby ho učila pravému poznání.

Lidé dnes vystavují na odiv, jakoby se všeho vzdali. Ve skutečnosti usilují o světský majetek.

Milí studenti!

Vy všichni se vzděláváte. Proto musíte mít nyní jen jednu touhu. Tou je *brahmačarja* (celibát). Když sem přicházíte, abyste vstoupili jako studenti na Šrí Satja Sái Institut vysokého učení, prosíte: „Svámí, my nic nechceme. Nemáme žádná přání, jako je manželství, založení rodiny, stavění domů a podobně. Veď nás po cestě osvobození, prosím.“ Ve chvíli, kdy opustíte bránu Institutu, vás však obklopí nespočet přání jako včely. Chování člověka ovlivňuje *sthánabala* (energie místa), *bhudžabala* (energie fyzického těla) a *dhanabala* (moc majetku).

Když se například v Rámájaně vydal Ráma s Lakšmanou hledat Sítu, klesl Lakšmana náhle únavou a Rámovi oznámil, že je vyčerpán a přesycen hledáním Sítu a raději by se vrátil co nejrychleji do pohodlí Ajódhji. Ráma se na něj usmál a odpověděl: „Pojďme dál, vysvětlím ti vše později.“ Jak mohl mít Lakšmana

náhle takový postoj, když předtím prohlašoval, že pro něj Ráma znamená všechno a nemůže bez něj ani okamžik žít? Kde se v něm náhle probudil takový zájem o fyzické pohodlí? Pak ušli nějakou vzdálenost a posadili se pod strom. V tu chvíli pocítil Lakšmana bolestné pokání za své nevhodné chování. Uvědomil si svoji chybu, objal Rámovi nohy a požádal ho: „Rámo, odpusť mi, co jsem řekl. Nechápu, jak do mne mohly vstoupit tak ďábelské vlastnosti a špatné myšlenky. Jaký to může mít důvod?“

Ráma se na chvíli zamyslel a vysvětlil: „Lakšmano, oblast, kterou jsme právě prošli, byla lovištěm Šúrpanakhy. Pod tím stromem odpočívala. Proto je to místo prosyceno jejími zlými vlastnostmi. Vibrace těch vlastností zavlažily špatné myšlenky v tobě. V okamžiku, kdy jsi z toho místa odešel, jsi to opět ty. Tvoje vrozená přirozenost se projevila sama.“ Tak mělo spojení s určitým místem vliv na něčí jednání. Tomu se říká *sthánabala* (energie místa).

Lidé si často přejí syna a modlí se za něj. O jakého syna by se však měli modlit? O takového, který bude napodobovat ušlechtilé vlastnosti rodičů. Dnes však nikde naneštěstí žádné ušlechtilé vlastnosti nenaleznete. Mládež se často pohybuje ve špatné společnosti a rozvíjí špatné vlastnosti. Není to správné. Měli byste se stále přátelit s dobrými lidmi a napodobovat jejich vlastnosti. Velký epos Rámájana je plný mnoha příkladů, jak spojení s dobrými lidmi způsobuje rozvíjení ušlechtilých vlastností. Ádi Šankara ve své slavné písni Bhadža Góvindam velmi názorně popisuje, jak *satsang* (dobrá společnost) vede nakonec jedince k osvobození:

*Satsangatvé nissangatvam, nissangatvé nirmóhatvam,
nirmóhatvé niščalatattvam, niščalatattvé džívanmuktih.*

(verš v sanskrtu)

Dnes se lidé pohybují ve špatné společnosti a nakonec se poskvrní. Takový je vliv *kalijugy*, o níž se často hovoří jako o *kalahajuze* (věku konfliktu). Člověk je svou přirozeností božský, ale špatnou společností se kazí. Proto moudří a vědoucí dávných dob usilovali neustále o rozvíjení ušlechtilých vlastností *satsangem*.

Dnes je všude braková literatura. Kam se podíváte, nacházíte lidi, zvláště mladé, jak čtou špatné knihy, znečišťující jim mysl. Všimněte si, že zvláště v neděli a o svátcích navštěvuje mládež knihovny. Hledají špatné knihy a s velkým zájmem je čtou. Ty špatné knihy jsou pro mladou mysl velice vzrušující. Tak se mládež sama kazí špatnou společností. Žádná moc na zemi nedokáže ty chlapce

změnit, dokonce ani Bůh ne. Dokud člověk nepohlédne na své jednání sám a neusiluje o proměnu, pokračuje dál ve špatné společnosti. Charakter a chování mají prvořadou důležitost. Pokud o ně člověk nepečuje, může si být jist, že kráčí po nesprávné cestě. Nemá smysl nabývat akademických hodností se záměrem získat velký plat a dobré postavení. Jak dlouho vytrvají? Na druhou stranu je někdy možné, že mohou člověka přivést do problémů.

Ve smyslu rčení *Jad bhávam tad bhavati* (jaký je postoj, takový je výsledek) má člověk rozvíjet ušlechtilé myšlenky a postoje. Měl by číst dobré knihy, které vedou k proměně srdce a pozvedají duši. Často zjistíte, že mladí jdou do knihovny a pilně studují. Jaký druh knih studují? Čtou špatné knihy, maskované hezkou obálkou. Jakmile odstraní obal a podíváte se do knihy, všechno je brak se špatnými fotografiemi. K takovým studentům musíte být velmi přísní. K žádnému nelze být shovívavý.

Všichni hovoří navenek sladkými slovy, jakoby byli zcela nevinní. Skrytě se však zabývají špatnostmi. Oproti systému *gurukula* starých dob mají dnešní studenti špatné chování. Navzdory velkému úsilí učitelů, kteří se snaží o jejich proměnu, pokračují v projevování svých špatných vlastností. Nepřekvapuje, když v dnešních vzdělávacích institucích napadnou studenti učitele. Existují i studenti, kteří neváhají odmrštit ruku, která je živí. Takové jsou vlastnosti dnešních studentů. Neváží si úlohy, kterou hrají učitelé v jejich růstu.

*Jaké vlastnosti by měl student mít?
Studenti mají hledat takové vzdělání,
které jim přináší svaté vlastnosti,
jako je dobrý charakter, věrnost pravdě,
oddanost, disciplína a povinnost.*

(báseň v telugu)

Jen ti studenti, kteří rozvíjejí takové vlastnosti se mohou nazývat studenty v pravém smyslu slova. Ti, kteří jednají proti těmto principům nejsou studenty, ale hlupáky. S takovými byste se neměli přátelit, ale ani byste je neměli nazývat hlupáky a vysloužit si tak jejich hněv. Buďte k nim neutrální. Měli byste pěstovat dobré vlastnosti, které svět ocení. Milujte všechny. Ve skutečnosti je láska tím nejdůležitějším aspektem vzdělání. Ten, kdo učí metodu, jak rozvíjet nesobeckou lásku, je skutečným učitelem. Je zajisté více takových učitelů.

Satja Sái vzdělávací instituce jsem založil jen proto, aby se studentům vštěpovala láska a učili se dobrým vlastnostem. Není přehnané říci, že v naší knihovně

není ani jediná špatná kniha. Naši studenti jsou velice dobrými studenty. Nikdy se nevyskytují ve špatné společnosti. Dokonce i když jedou domů na prázdniny, neradi tam zůstávají dlouho. Někdy jim matky říkají: „Můj milý, jsi celý rok v Brindávanu, nebo v Puttaparti. Nikdy jsi neměl možnost jíst chutné kořeněné jídlo. Připravím ti nyní takové jídlo, na kterém si pochutnáš.“ Naši chlapci na to odpovídají: „Mami, ani ty bys neměla jíst tak *radžasickou* stravu (probouzející vášně), není to zdravé.“

Jaké je jídlo, taková je i hlava (myšlenky). Tak když jídlo a hlava kráčí pospolu, lidé zapomínají na Boha. Proto neměňte své dobré návyky. Dál se držte *sattvické* (čisté) diety. Jezte hodně zelené listové zeleniny. Jen když budete dodržovat spartánské návyky co se týče jídla a hlavy, stanete se lidmi se správnými vlastnostmi.

Uvědomujte si, že lidé venku mají velká očekávání od studentů Šrí Satja Sáí vzdělávacích institucí. Studenti, pokud jsou ve svých fakultách, se chovají dobře a oddaně. Jakmile vyjdou z brány školy, kazí se. To by se nemělo dít. Ať jste kdekoli, zde na fakultě nebo někam jedete, musíte se stále dobře chovat. Jistě, o chování našich studentů nemám vůbec žádné pochybnosti. Jsou to dobří hoši. Upřímně si přeji a doufám, že naši studenti budou i nadále dobří a stanou se dobrými občany, které budou ostatní napodobovat. Svoji promluvu končím s požehnáním všem!

*U příležitosti výročního setkání Šrí Satja Sáí univerzity,
v Prašánti Nilajam dne 22. listopadu 2005*